

Анотація

Джабурія О.В. Щодо питання функціонального призначення адміністративного судочинства. – Стаття.

У статті автором висвітлюються питання щодо функцій адміністративного судочинства, які виступають як один із елементів механізму забезпечення реалізації та захисту правового статусу людини і громадянина і є похідними від завдань, яких має намір досягти законодавець, за допомогою об'єктивної необхідності адміністративно-судового механізму захисту прав, свобод та законних інтересів громадян у нормах Конституції України та профільному законодавстві, зокрема у Кодексу адміністративного судочинства України

Ключові слова: адміністративне судочинство, функції, правовий статус людини та громадянина, захист прав.

Summary

Dzhaburiya O.V. As for the functional purpose of Administrative Procedure. – Article.

In this article the author analyzed questions concerning with functions of administrative legal proceedings. Thus functions act as one of elements of the maintenance mechanism of realization and protection of legal status of a person and the citizen and derivative with the reasons which legislator should reach by means of an objectification of administrative-judicial mechanism of protection of the rights, freedom and legitimate interests of citizens in norms of the Ukrainian Constitution and the profile legislation, in particular in the Code of administrative legal proceedings of Ukraine.

Key words: administrative procedure, functions, legal status of human and citizen rights, protection of rights.

УДК 343.37:351.74

В.Ю. Горєлова

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ НЕЗАКОННИМИ ДІЯМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Людство з давніх часів шукало оптимальні форми співвідношення між державою та особою. Ідея відшкодування шкоди з державної казни відома ще з XVIII ст., коли італійський юрист Філанжієрі вніс пропозицію про створення спеціальної державної «каси винагороди за шкоду, що призначається для відшкодування шкоди, завданої неправильними, але ненавмисними обвинуваченнями державних обвинувачів». Погляди Філанжієрі знайшли своє відображення в тогочасному законодавстві Португалії, Сіцилії, Швейцарії, Угорщини та ін. країн.

Слід відмітити, що праці вчених часів Російської імперії, таких, як І.Я. Фойницький, П.І. Люблінський, В.М. Ширяєв, значно опереджали свій час і не втратили свого наукового значення для подальшої розробки теоретичних основ відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями правоохоронних органів.

Становлення інституту відшкодування шкоди державою сьогодні має реалізувати основний принцип захисту, шанування гідності особистості, перетворюючи громадян з об'єктів впливу на суб'єктів права, без чого не можливо побудувати фундамент гуманістичного спрямування суспільного і державного життя. Права людини захищені міжнародним правом і національним законодавством. Такий юридичний захист впливає на всі аспекти правоохоронної діяльності, згідно з чим, головним імперативом діяльності правоохоронних органів є виконання вимог чинного законодавства України з огляду на пріоритет прав і свобод людини. Згідно ст. 3 Конституції України [1, ст. 3], держава взяла на себе відповідальність перед людиною за свою діяльність а також визнала свій обов'язок щодо дотримання і захисту прав та свобод громадян. Таким чином, питання відшкодування державою шкоди перед особою має загально правове значення, що дозволяє визначити не тільки компенсаційні, але й юридичні, соціальні, гуманістичні, моральні цілі відповідальності держави. Також в Основному Законі закріплено право кожного на відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями або бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоуправління, їх посадовими і службовими особами при здійсненні ними своїх повноважень (ст. 56). Це означає, що професійна діяльність правоохоронних органів – діяльність державна.

Статтею 4 Закону України від 1 грудня 1994 року «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, прокуратури і суду» прямо передбачено, що відшкодування такої шкоди провадиться за рахунок коштів державного бюджету [2, Ст. 4]. Так, згідно із ст. 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» [3, ст. 29], відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури а також судів за вимогою органів виконавчої служби, здійснюється Державним казначейством України в межах бюджетних призначень, затверджених у Державному бюджеті України на цю мету. Таким чином, відшкодування такої шкоди провадиться з єдиного казначейського рахунку, що виправило ситуацію, коли назване відшкодування здійснювалось за рахунок коштів на утримання Міністерства внутрішніх справ, Генеральної прокуратури, судів та ін. (Закон України «Про Державний бюджет України на 2000 рік»). Але на сьогодні відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів досудового розслідування, прокуратури і суду, кваліфікуються як збитки держави, і таким чином йдеться практично про заподіяння шкоди державному бюджету, оскільки неможливо наперед точно визначити суму коштів, що знадобиться в разі завдання шкоди незаконними діями представників держави. Такий стан речей є недопустимим, оскільки прямо порушує право громадянина на відшкодування шкоди у випадку дефіциту бюджетних коштів. На думку автора, існує негайна потреба у створенні окремого державного рахунку для задоволення позовів про відшкодування моральної та майнової шкоди внаслідок незаконних дій правоохоронних органів. Зазначений рахунок міг би поповнюватися шляхом цільового бюджетного призначення, а також зборів, платежів за послуги, штрафів, добровісних та інших внесків.

Залишок на такому рахунку міг би залишатись на депозиті банку, що також позитивно впливало на його зміст. Автор вважає, що за цих умов відшкодування шкоди потерпілим було б більш передбачуваним.

Також, згідно Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» держава має право стягувати з винних осіб органів досудового слідства, прокуратури і суду зазнані збитки за регресними позовами у встановленому законом порядку. Ці кошти також можуть поповнювати спеціальний державний рахунок для відшкодування шкоди потерпілим особам від незаконних дій зазначених органів.

Отже, визнання на рівні Основного Закону пріоритету прав і свобод людини та передбачення права на відшкодування шкоди внаслідок незаконних дій правоохоронних органів – це лише половина справи. Між проголошенням прав людини та їх дотриманням й захистом існує значна дистанція. Головним залишається забезпечення реальної можливості у відшкодуванні шкоди постраждалій особі від незаконних дій правоохоронних органів.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, прокуратури і суду : Закон України від 1 грудня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 1.
3. Про Державний бюджет України на 2009 рік : Закон України від 16.12.2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 20. – № 21-22.

Анотація

Горелова В.Ю. Відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями правоохоронних органів, з державного бюджету України. – Стаття.

Становлення інституту відшкодування шкоди державою сьогодні має реалізувати основний принцип захисту шанування гідності особистості. На сьогодні відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів досудового розслідування, прокуратури і суду, кваліфікуються як збитки держави. Існує негайна потреба у створенні окремого державного рахунку для задоволення позовів про відшкодування моральної та майнової шкоди внаслідок незаконних дій правоохоронних органів.

Ключові слова: відшкодування шкоди, правоохоронні органи, з державного бюджету, захист прав громадян.

Summary

Gorelova V.J. A compensation of the harm caused by the illegal operating of law enforcement authorities under the state budget of Ukraine. – Article.

Formation of institute of compensation of damage by the state should realize the main principle of protection, honoring of dignity of the person. For today compensation of damage caused to the citizen by illegal actions of bodies of pre-judicial investigation, Office of Public Prosecutor and court are qualified as state losses. There is an immediate requirement for creation of the separate state account for satisfaction of claims about compensation of moral and property damages.

Key words: compensation, law enforcement authorities under the state budget, protection of citizens rights.